

АДАХОВСЬКА НАДІЯ СЕРГІЇВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент

РОЛЬ ОРГАНУ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ В МЕХАНІЗМІ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ЖИТЛОВИХ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯКІ ЗАЛИШИЛИСЯ БЕЗ ПІКЛУВАННЯ БАТЬКІВ

Одним із завдань органів опіки та піклування є контроль за збереженням майна і управлінням майном осіб, які перебувають під опікою чи піклуванням, або поміщених під нагляд в освітні організації або інші організації, в т.ч. для дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків. Таким чином, законодавчо закріплена лише контрольна функція органів опіки та піклування, тоді як функція здійснення управління майном неповнолітніх, які залишилися без піклування батьків, в законі не поійменовані.

Правила провадження органами опіки та піклування перевірки умов життя неповнолітніх підопічних, дотримання опікунами чи піклувальниками прав і законних інтересів неповнолітніх підопічних, забезпечення збереження їх майна, а також виконання опікунами чи піклувальниками вимог до здійснення своїх прав і виконання своїх обов'язків. Як видно зі змісту, даний акт регулює питання контролю за виконанням обов'язки з управління майном неповнолітніх їх опікунами, тоді як питання управління майном дітей-сиріт, поміщених на виховання в дитячі освітні установи, знову залишилися без уваги.

У такій ситуації логічним було б створення механізму охорони майнових прав дитини, який ефективно перешкоджав порушенню прав дитини, з одного боку, а з іншого – забезпечував охорону і підтримку нормального стану житлового приміщення на час, поки дитина не досягне повноліття, в т.ч. і тому, що «турбота про дітей – це предмет особливої уваги держави».

Практика показує, що невизначеність правового регулювання в цій області викликає порушення майнових прав і законних інтересів неповнолітніх та призводить до висновків про те, що права дитини в Україні, закріплені в ряді нормативних правових актів, «носять декларативний характер». Наприклад, неоднозначно в судовій практиці вирішується принципове питання про наявність у органу опіки та піклування обов'язки з управління майном дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, поміщених у виховні установи.

Стосовно права на забезпечення особи житлом варто відзначити, що, за загальним правилом, особа здійснює своє право на отримання житлового приміщення після досягнення повноліття. Зокрема, відповідно до ст. 57 Житлового кодексу України, діти-сироти й діти, які залишилися без батьківського піклування набувають право на позачергове надання житлових приміщень після закінчення перебування в опікунів, піклувальників тощо за місцем проживання. При цьому на час,

поки колишній підопічний після припинення опіки (піклування) очікуватиме надання постійного житла, він повинен бути влаштований органами опіки та піклування за останнім місцем проживання в гуртожиток або забезпечений іншим упорядкованим житлом.

Законом встановлено, що в разі, коли у дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа після завершення перебування у відповідних закладах, дитячому будинку сімейного типу, прийомній сім'ї або завершення піклування відсутнє житло, то місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування забезпечують їх упорядкованим соціальним житлом протягом місяця.

Соціальне житло – це житло з житлового фонду соціального призначення, яке надається громадянам України, які потребують соціального захисту, в користування на підставі договору найму на певний строк.

Користування соціальним житлом є платним. Плата за житло в житловому фонді соціального призначення складається з плати за оренду житла, утримання житлових будинків і прибудинкових територій, комунальні послуги. Орган місцевого самоврядування встановлює розмір плати за соціальне житло для кожного наймача такого житла індивідуально.

На практиці використання житлових приміщень в інтересах неповнолітніх, зокрема передачі за договорами найму, зустрічається ряд складнощів. В значній мірі це пов'язано з тим, що житлові приміщення, закріплені за неповнолітніми, знаходяться в непридатному для житла стані і вимагають проведення капітального ремонту. Крім того, частина житлових приміщень розташована в сільській місцевості, де відсутня можливість укладення договорів найму щодо такого майна.

На підставі викладеного можна зробити висновок про те, що, незважаючи на те що законодавчо за органами опіки та піклування закріплена лише контрольна функція за збереженням майна і управлінням майном громадян, поміщених під нагляд в освітні організації, в т.ч. для дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків, це не є підставою для виключення з компетенції самих органів опіки та піклування вчинення дій по безпосередньому управлінню таким майном. Така позиція заснована на тому, що:

- по-перше, контрольна функція не повинна зводитися до наглядової і означати, що орган опіки та піклування повинен лише виконувати роль пасивного спостерігача за здійсненням житлових прав і законних інтересів неповнолітніх;
- по-друге, орган опіки та піклування є уповноваженим адміністративним органом в сфері захисту прав неповнолітніх, які перебувають на вихованні в спеціалізованих освітніх установах, і до тих пір, поки нормативно не визначений інший суб'єкт, за яким будуть закріплені відповідні обов'язки, є відповідальною особою в даній сфері суспільних відносин.

Сьогодні в державі існують серйозні прогалини у правовому полі щодо житлового забезпечення посиротілих дітей. Не дотримуються

передбачені чинним законодавством державні гарантії щодо позачергового отримання житлових приміщень. Тому потрібно прискорити розроблення механізмів забезпечення житлом посиротілих дітей: збереження житла, фінансування заходів для відновлення житла, розширення мережі закладів соціального захисту дітей, зокрема соціальних гуртожитків тощо.

Ключові слова: органи опіки та піклування, діти, контроль, захист, майно.

Ключевые слова: органы опеки и попечительства, дети, контроль, защита, имущество.

Key words: care and care bodies, children, control, protection, property.

БАБИЧ ПРИНА ГРИГОРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент

ЗДІЙСНЕННЯ ТА ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВА НА ОСОБИСТІ ПАПЕРИ ТА ТАЄМНИЦЮ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ

Особливу актуальність розвитку права на особисті папери та таємницю кореспонденції набувають в Україні у період конституційного реформування, а саме – у період 1991-1996 роках. В цей час були визнані та конституційно закріплені основні права та свободи людини і громадянина. Статтею 31 Конституції України було закріплено, що кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Вказано, що винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинам чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами отримати інформацію неможливо.

Право на особисті папери та таємницю кореспонденції тісно пов'язане із правом на недоторканість особистого життя, але у Конституції України окремо врегульоване. Тим самим підкреслюється, що право на особисті папери та таємницю кореспонденції пов'язане із іншими сферами права, не тільки із приватним життям людини.

Виникнення поняття особистого життя можна пов'язати із розмежуванням політики та політичного життя та поняттям сфери сім'ї, що було визначено Аристотелем.

Що стосується римського права, то самого визначення особистого життя не проваджувалось, але римське право розмежовувало приватне і публічне право, що підтверджує визнання римським правом приватної сфери.

У серньовіччі правом загалом було врегульовано особисте життя за допомогою кримінальних заходів. Така ж позиція була відображена у